

EKONOMİK İŞLER BAŞKANLIĞI TEMMUZ 2019 RAPORU

Son yıllarda ülkemiz çok sayıda ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlar içinde kıvrılırken 24 Haziran 2018'de Genel Milletvekili ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapıldı. Yeni sisteme (Cumhurbaşkanlığı sistemi) göre Hükümet kuruldu ve çalışmalarına başladı. 31 Mart 2019'da da yerel yönetimlerin seçimleri yapıldı. Kısaca son iki yıl seçim senesi oldu. İktidar seçimlerle uğraşmaktan ülke sorunları ile uğraşmaya zaman ayıramadı. Dolayısı ile 2 yıldan beri bir yandan yurt içi ve yurt dışı terör olayları devam etti ve halen devam ediyor, diğer yandan ülkemizde ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlar her geçen gün arttı ve artmaya devam ediyor. Dış politikadaki sorunlar da maalesef gittikçe derinleşti. Şimdi Anayasamız gereği Haziran 2023'e kadar yani yaklaşık 4 yıl seçim yok. 4 yıl seçimler olmayacağına göre, inşallah bütün çalışmalar ülke sorunlarının çözümüne yönelik olur ve milletimizin sorunları çözülür. İnsanlarımız rahat bir nefes alır.

Öte yandan 4 yıl seçim olmaması partimizin teşkilat çalışmalarına daha fazla zaman ayırması açısından da yararlı olacaktır. Saadet Partisi olarak bu süreyi iyi değerlendirip çalışmalarımızı planlı, programlı bir şekilde yürütürsek inşallah 2023'de yapılacak Cumhurbaşkanlığı ve Genel Milletvekili seçimlerinde en iyi başarıyı elde edeceğimiz gibi, 2024'de yapılacak Mahalli İdareler Seçiminde de en iyi sonucu elde edip yüce milletimizin içinde bulunduğu sorunların, sıkıntıların çözümünü gerçekleştirebiliriz.

Ekonomik İşler Başkanlığı olarak iki yıl öncesine kadar sizlere her ay sunduğumuz aylık ekonomik raporu, benim sağlık sorunlarım nedeniyle, iki yıldan beri düzenli hazırlayıp sizlerin istifadesine sunamadık, bu ay hazırlayabildik. Bilindiği üzere, Raporlarımızda günlük siyasi tartışmalara fazla girmeden ülkemiz ekonomisinin makro ekonomik büyüklükleri hakkındaki bilgileri siz teşkilat mensuplarımızın istifadesine sunuyoruz. Bu raporumuzda da aynı uygulamamızı devam ettireceğiz. Mesela son günlerde kamuoyunda en çok konuşulan "Yenilenen İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Seçimleri" ile ilgili tartışmalara ya da "S-400" konusuna girmeyeceğiz. Bu ayki Raporumuzda makro ekonomik büyüklükleri değerlendirirken yeni hazırlanan ve Temmuz 2019'da TBMM'de görüşülerek kabul edilen On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)'ndaki bazı verilerin değerlendirilmesine kısaca yer vereceğiz. Bilindiği üzere, hazırladığımız raporu partimizin web sitesine (www.saadet.org.tr ana sayfa **Raporlar**) de koyuyoruz. Bu ay ki raporumuzu da partimizin web sitesine koyduk. Çalışmak bizden muvaffakiyet Yüce Allah'tan.

1- İŞSİZLİK. TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre, Nisan 2018'de % 9.6 olan işsizlik oranı aylar itibari ile artmış ve Nisan 2019'da % 13.0 olmuştur. Yani son bir yılda işsizlik oranı % 3.4 artmıştır. 2019 yılı Nisan ayındaki işsizlik oranı aynı yılın Mart ayındaki % 14.1 olan işsizlik oranından %1.1 daha düşük olmuştur. Yani işsizlik oranında son bir ayda % 1.1 azalma olmuştur. Nisan 2019'da sayısal olarak 4.202.000 insanımız işsizdir. **Geçen yıl açıklanan Orta Vadeli Program (OVP)'da 2018 yılında % 10.5 olması planlanan işsizlik oranı, % 11.0 olarak gerçekleşti. Temmuz 2019'da TBMM'de görüşülerek kabul edilen On birinci Kalkınma Planı'nda 2018 yılında % 11 olan işsizlik oranının 2023 yılında % 9.9 olması öngörülmektedir.** Yani işsizlik oranında % 1.1 düşme hedeflenmektedir Genelde AK Parti'nin yaptığı plan hedeflerinde olumsuz yönde sapma olmakta, hedef tutmamaktadır. İnşallah bu defa tutar diyoruz.

Nisan 2018'de % 16.9 olan Genç nüfustaki (15-24 yaş grubu) işsizlik oranı bir yıl sonra yani Nisan 2019'da % 23.2'ye yükselmiştir. Ülkemizde yaklaşık 4 gençten 1'i işsizdir. Genç nüfustaki işsizlik oranındaki artış tehlikeli boyutlara ulaşmıştır.

2- ENFLASYON (TÜFE). 2019 yılı Haziran ayında aylık enflasyon % 0.03 arttı, yıllık enflasyon da % 15.72 olarak gerçekleşti. 2019 yılının 1. altı ayında enflasyon % 5.01 oldu. Memurlarımız ve emeklilerimiz Temmuz 2019'da 2019 yılının 1. yarısındaki enflasyon farkını gecikmeli olarak da olsa aldılar. Enflasyondaki artış dar ve sabit gelirli insanlarımızı sıkıntıya sokmaktadır. Dar ve sabit gelirli insanlarımızdan özellikle emeklilerin durumu çok sıkıntılıdır. Temmuz 2019'da işçi kesiminin önümüzdeki 2 yıl için alacağı ücretin de konuşulduğu toplu iş sözleşmesi görüşmeleri başladı. Görüşmeler inşallah işçilerimizin isteklerinin ve ihtiyaçlarının karşılandığı bir ücret almasını sağlayacak şekilde sonuçlanır. Aynı şekilde memurlarımızın da 2020 ve 2021 yıllarında alacakları maaşların belirleneceği görüşmeler de 01 Ağustos 2019'da başladı. Temennimiz görüşmelerin memurlarımızın da enflasyona ezdirilmeden geçmiş yıllardaki kayıplarının da telafi edileceği bir şekilde sonuçlanmasıdır. **Saadet Partisi iktidarında memurlarımız ve emeklilerimiz ile işçilerimiz, kısaca dar ve sabit gelirli insanlarımız enflasyona ezdirilmeyecektir.**

2018'de 1.603 TL olan Asgari ücret 2019 yılı için 2.020 TL olarak belirlendi. Mahalli İdareler Seçimi dolayısı ile iktidar asgari ücrette % 26'lık bir artış yaptı. Seçim senesi olmasa idi bu artışın yapılmayacağını hemen herkes ifade etmektedir. 4 kişilik bir ailenin açlık sınırını Haziran 2019'da Memur-Sen 2.393 TL olarak; Türk-İş ise Temmuz 2019'daki açlık sınırını 2.075 TL olarak açıkladı. Bunun anlamı asgari ücret daha senenin 6. ayında her iki kuruluşun açıkladığı açlık sınırının altında kalmıştır. Önümüzdeki aylarda bu farkın daha da büyüyeceği beklenmektedir. **Saadet Partisi iktidarında asgari ücrette % 50 zam yapılacak ve asgari ücretten vergi de alınmayacaktır.**

İktidar enflasyon konusundaki hedefini maalesef geçmiş yıllarda tutturamamıştı. Dileğimiz 2017 yılında ve 2018 yılında tutturulamayan enflasyon hedefinin 2019 yılında tutturulabilmesidir. AK Parti iktidarı 2019 yılı için revize ettiği enflasyon hedefini % 15.9 olarak açıklamıştı. Dileğimiz 2019 yılı enflasyonunun bu değerden de düşük olmasıdır. **Bilindiği üzere, 2018'de % 20.3 olarak gerçekleşen enflasyonun (TÜFE) On Birinci Kalkınma Planı'nda 2023'de % 5 olması öngörülmüştür.** Bunun gerçekleşeceğine pek ihtimal vermiyoruz ama, bu güne kadar yaptıkları planlarda arzu edilen hedefleri gerçekleştiremeyen AK Parti iktidarı inşallah 2023'deki hedefini gerçekleştirebilir diyoruz.

AK Parti yönetimi Mahalli İdareler Seçimleri öncesinde enflasyonun (TÜFE) yüksek seyretmesinde suçlu arıyordu. Suçluyu buldu. Enflasyonun yüksek olmasının sebebi, gıda maddelerinin (et, süt, pirinç, bulgur, un, nohut, mercimek, kuru fasulye, patates, soğan, domates, salatalık, biber, patlıcan v.b.) artan fiyatları. Bunları satan esnaf yani hal esnafı ile market, manav ve pazarcı esnafı fiyatları yükseltiyor. Bu esnafı **"yola getirmek gerekir"** diyen AK Parti iktidarı seçimler öncesi Tanzim Satış Yerleri açmaya başladı. Tanzim satışları başlayınca domates, biber, salatalık, patlıcan, soğan ve patates kuyrukları oluştu. Tanzim satış yerlerinde sebze fiyatları ucuz olsa da piyasada fiyatlar yüksek seyrini sürdürdü. Ne zaman ki havalar ısındı, tarla ürünleri piyasaya çıktı, yani ürünlerin üretim maliyeti düştü, miktarı arttı o zaman fiyatlarda kısmi bir düşme oldu. Saadet Partisi olarak biz, piyasanın regüle edilmesi için tedbir alınmasına karşı değiliz. Ama şunu belirtmek istiyoruz. Beyler biz bu filmi gördük. Emir komutayla piyasa fiyatlarını ayarlayamazsınız. Şu hususun çok iyi bilinmesini istiyoruz. Ülkemizdeki enflasyon (TÜFE) talep enflasyonu değil, maliyet enflasyonudur. Toplum aynı toplum. Tüketim aylar itibarıyla çok fazla artıp azalmıyor. Yani

talep aşığı yukarı aynı. Ama fiyatlarda Tanzim Satış Yerleri açılmasına rağmen arzu edilen düşme olmadı. Zira girdi fiyatları yüksek. Bu yüzden ürün maliyetleri yüksek oluyor. **Fiyatları aşığı çekmek, düşürmek istiyorsanız üreticiyi destekleyerek maliyetleri düşürmek suretiyle üretimi arttırıcı politikaları uygulayınız.** Bu arada Tarımda taban fiyatı uygulamasını devam ettiriniz, ama fiyatları yüksek tutarak. Mesela 2019 yılı buğday alım fiyatını TMO Anadolu Kırmızı/Beyaz Sert Ekmeklik Buğday fiyatını 135 kuruş/kg olarak açıkladı. Şu anda (24.07.2019) borsa fiyatları (Konya, Polatlı) 140 kuruş/kg'ın üzerinde. Siz, devlet olarak fiyatları daha yüksek (mesela 180-190 kuruş/kg gibi) açıklamış olsaydınız serbest piyasada da fiyatlar yüksek olurdu ve çiftçi kar edebilirdi. Çiftçi kar edince üretimini arttırma cihetine giderdi. Şimdi yine Anadolu'nun bir çok yöresinde verim düşük olduğu için çiftçimiz kar edemeyecek ve üretimden çekilmeye devam edecektir. Bunun için yönetim olarak AK Parti iktidarının 2006 yılında çıkardığı **5488 sayılı "Tarım Kanunu"**'nin 21. Maddesine uyunuz ve tarım sektörüne ayrılması gereken asgari destek miktarını çiftçimize veriniz. Bu kanuna göre **her yıl tarıma verilecek destek miktarı, Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın % 1'inden az olamaz. 2019 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla 4 trilyon 450 milyar 278 milyon TL'dir.** Buna göre, tarıma verilmesi gereken destek miktarı **Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın % 1'i olan 44.5 milyar TL olmalıydı.** Oysaki **2019 yılında bütçede tarıma ayrılan destek miktarı sadece 16.1 milyar TL'dir.** Her şey burada gizli. **Çiftçi kar etmiyor, edemiyor ve üretimden çekiliyor.** Siz bu şekilde devam ettiğiniz sürece soğan da ithal etseniz, patates de ithal etseniz, buğday da ithal etseniz, et de ithal etseniz, kuru bakliyat (fasulye, mercimek, nohut) da ithal etseniz fiyatları aşığı çekemezsiniz. Siz evinizdeki, yani ülkemizdeki üretimi arttırma yoluna gidiniz. **Saadet Partisi olarak kardeşlik görevimizi yapıyor ve sizi bir kez daha uyarıyoruz. Milli üretimi arttırma yollarını arayınız.** Bunun için de **üreticilerimizi gereğı gibi destekleyiniz.**

Tüketiciyi yakından ilgilendirdiğı için, biz daha çok TÜFE üzerinde duruyoruz. Haziran 2019'da Üretici Fiyat Endeksine (ÜFE) göre aylık enflasyon % 0.09 oldu. Yıllık ÜFE'de % 25.04 gibi çok yüksek bir düzeyde gerçekleşti. Daha önceki raporlarımızda belirttiğimiz gibi, **ÜFE'nin yüksek olması müteakip aylarda TÜFE'nin de yüksek seyretmesine sebep olmaktadır. Bunun anlamı halkımız önümüzdeki bir kaç ay daha yüksek enflasyon (TÜFE) ile yaşayacaktır.**

3- BÜYÜME. 2018 yılında GSYH büyüme rakamları TÜİK tarafından açıklandı. Buna göre 2018 yılının 1. çeyreğindeki % 7.4'lük büyüme oranı 2. çeyrekte % 5.3'e, 3. çeyrekte % 1.8'e ve 4. çeyrekte de % - 3.0'e düşmüş ve 2018 yılının tamamında bir önceki yıla göre, GSYH zincirlenmiş hacim emsali olarak % 2.6 olmuştur. Bu büyüme borca ve tüketime dayalı bir büyümedir. 2017 yılında hazırlanan OVP'da 2018 yılı için büyüme hızı % 5.5 olarak öngörülmüştü. Bu oran Eylül 2018'de hazırlanan Yeni Ekonomik Program (YEP)'da % 3.8 olarak revize edildi. Ancak bu revize rakama da ulaşamadı ve 2018 yılı büyüme oranı % 2.6 olarak gerçekleşti. Programı hazırlayanlar bu düşmenin 2019 yılında da süreceğini ve 2019 yılında büyüme hızının % 2.3 olacağını öngörmektedirler. Dileğimiz 2019 yılında verilen bu % 2.3'lük büyüme hedefinin gerçekleştirilmesidir. **2019 yılının 1. çeyrek GSYH büyüme oranı da % -2.6 olarak gerçekleşti.** Dileğimiz bu olumsuz gidişin sona ermesi ve büyüme hızının en azından planlanan değerde gerçekleşmesidir.

Eylül 2018'de hazırlanan YEP'da, 2017 yılında hazırlanan OVP'daki GSYH'nın dolar cinsinden değeri düşürülmüştür. Bu düşüş dolar bazında kişi başına düşen milli gelir (GSYH) miktarının düşmesi demektir. Nitekim **2017'de hazırlanan OVP'da 2018 yılı için kişi başına düşmesi hedeflenen 11.409 dolarlık milli gelir 9.632 dolar olarak gerçekleşmiştir.** Yani kişi başına düşen milli gelir hedeflenenden 1.777 dolar

daha az olmuştur. İnsanımız fakirleşmiştir. Evet, yıllardan beri seçim meydanlarında halkımıza **2023’de kişi başına milli gelirin 25.000 dolara yükseleceğini söyleyen AK Parti iktidarı yeni hazırlanan ve TBMM’de görüşülerek kabul edilen On Birinci Kalkınma Planı’nda 2023’de kişi başına düşen milli gelirin 12.484 dolar olmasını planlamaktadır.** Yani fert başına düşen milli gelir yarı yarıya düşürülmektedir. Ya da 25.000 dolarlık kişi başına milli gelir rakamı da revize edilmektedir.

4- FAİZ. 2018 yılında bütçeden yapılacak faiz harcaması 71.7 milyar TL olarak hedeflenmiş idi, bu para yetmedi, 74.0 milyar TL faiz ödemesi yapıldı. 16 yıllık (2002-2018) AK Parti iktidarında bütçeden faize ödenen para miktarı **832 milyar TL’ye ulaştı.** 2019 yılının ilk altı ayında (Ocak-Haziran) bütçeden 50.7 milyar TL faiz harcaması yapıldı. Eylül 2018’de hazırlanan YEP’da faiz ödemelerinin önümüzdeki yıllarda artacağı ve **2019 yılında 117.3 milyar TL, 2020 yılında 147.7 milyar TL, 2021 yılında ise 171.4 milyar TL olacağı öngörülmektedir.** Bu durum milletimizin hayrına değil. Allah (c.c.) hayırlısını versin. Amin.

Evet, AK Parti yönetimi 2019 yılında bütçeden **117.3** milyar TL, faiz ödemesi yapmayı planlamıştır. Ocak-Haziran 2019 döneminde bunun 50.7 milyar TL’si harcanmıştır. Geri kalanı da önümüzdeki aylarda harcanacak. Mesela, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan “**İç Borçlanma Stratejisi**” adlı yayında, Hazinesin Ağustos 2019’da ödemeyi planladığı 13.9 milyar TL’lik borç (iç borç + dış borç) ödemesinin 11.2 milyarı faiz ödemesinden oluşmaktadır. Bu faiz ödemesinin detayında çok enteresan bir bilgi bulunmaktadır. **8.6 milyar TL’lik iç borç ödemesinin tamamı faiz ödemesinden oluşmaktadır. Beyler Saadet Partisi olarak görevimizi yapıyor, sizi uyarıyoruz. Bu çark böyle dönmez...! Bu terazi bu sıkleti çekmez...! Türk ekonomisi bu yükü taşıyamaz. Lütfen bu mazlum milleti faiz belasından kurtarınız.** Bunun için borç yükünden bir an önce kurtulmaya çalışınız. **Borç yükünden kurtulmak için de tüketim ekonomisini terk ederek bir an önce üretim ekonomisine geçiniz. Lüksten, israftan uzak durunuz, tasarrufa önem veriniz.**

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Para Politikası Kurulu (PPK) Nisan 2018’deki toplantısında geç Likidite Penceresi faiz oranında 75 baz puan artırıma gitti ve % 12.75 olan geç likidite penceresi faiz oranını % 13.5’e yükseltti. Mayıs ayında dövizdeki aşırı yükselmenin önlenmesi için PPK 23 Mayıs 2018’de olağanüstü toplantı yaptı ve geç likidite penceresi faiz oranında 300 baz puan artırıma gitti ve Nisan 2018’de % 13.5’e çıkardığı geç likidite penceresi faiz oranını % 16.5’e yükseltti. Ancak bunun da yeterli olmayacağı anlaşıldığından Başbakan Yardımcısı Sayın Mehmet Şimşek ile Merkez Bankası Başkanı Sayın Murat Çetinkaya önce 27 Mayıs 2018’de, Türkiye’deki finans sektörünün önde gelenlerinin temsilcileriyle bir toplantı yaparak Merkez Bankası’nın “sadeleşme adımı” (açık anlatımıyla faizlerin artırılması) atma kararı aldılar. Sonra da Londra’ya giderek dünyanın önde gelen finans sektörü temsilcileri ile bir araya geldiler. Merkez Bankası 1 Haziran 2018’den geçerli olmak üzere **Politika faizini (1 hafta vadeli repo ihale faizi) % 17.75** olarak belirledi. Bütün bu ayarlamalara rağmen dövizdeki yükselme önlenemedi. Bunun üzerine MB PPK Eylül 2018’deki toplantısında daha önce **% 17.75’e yükselttiği politika faizini 625 baz puan daha artırarak % 24** olarak belirledi. **Bu oran 25 Temmuz 2019’a kadar uygulandı.** Faizlerin yüksek seyretmesi **Sayın Cumhurbaşkanının talebi ile çelişiyordu. Sayın Cumhurbaşkanı bu duruma daha fazla sabredemedi ve sonunda Merkez Bankası Başkanı Sayın Murat Çetinkaya’yı “faizleri düşürmediği gerekçesi ile” görevden aldı.** Göreve yeni atanan başkan 25 Temmuz 2019’daki PPK toplantısında faizleri düşürme kararı aldı ve **% 24 olan politika faizini 425 baz puan indirerek % 19.75’e çekti. İnşallah bu % 19.75 olan politika faizi daha da düşürülür ve Avrupa Merkez Bankasının uyguladığı gibi % 0.00 olur diyoruz.**

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası faizleri yükselttiğinde bono-tahvil piyasasındaki faiz oranı da yükseldi. Bir süreden beri bono-tahvil piyasasındaki faizler de düşmektedir. Tahvil piyasasındaki faiz oranı son günlerde (02.08.2019) % **15.98 düzeyinde seyretmektedir.**

Tabii, TCMB'nin ve bono-tahvil piyasasındaki faiz oranları ile bankaların mevduat faizlerine uyguladıkları faiz oranlarının yüksek olması ticari faizlerdeki oranların da yükselmesine sebep olmaktadır. Eylül 2018'den beri bankaların uyguladığı ticari faiz oranı % 30-35 düzeyindedir. Bu faiz oranı ile esnafın, iş adamının iş kurup çalışması, hatta mevcut işini sürdürebilmesi çok zor olmaktadır. Bu yüzden iş yerleri kapanmakta bir çok büyük kuruluş konkordato ilan etmektedir. Bu durumun ortaya çıkardığı sonuç bankaların karlarının artması, vatandaşın ise mağdur edilmesi, ezilmesidir. MB'nin ve bono-tahvil piyasasındaki faiz oranlarının düşmesi bankaların da faiz oranlarını düşürmelerine sebep oldu ve bazı bankalar faiz oranlarını düşürdüklerini açıkladılar.

5- BORÇLAR. Borçlarla ilgili 2019 yılının 1. çeyreğine ait veriler Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklandı. Ülkemizin 2002, 2017 ve 2018 yıllarındaki borç durumu ile 2019 yılının 1. çeyreğine ait borç durumu şöyledir:

Yıl	Dış Borç (Milyar Dolar)	İç Borç (Milyar TL)	İç Borç* (Milyar Dolar)	Toplam Borç (Milyar Dolar)
2002	129.6	155.2	102.6	232.2
2017	455.4	596.5	163.4**	618.8
2018	444.8	665.0	138.3**	583.1
2019 (1. çeyrek)	453.4	701.2	125.4**	578.8

*TL olarak verilen iç borç döviz kuruna bölünerek tarafımızdan hesaplanmıştır.

** Dolar kurundaki aşırı yükselmeden dolayı dolar bazında İç Borç bir önceki yıla göre azalmıştır.

Görüldüğü gibi, ülkemizin hem dış borcu hem de iç borcu yıllar itibari ile artmıştır. Toplam borcu da bu artışlara paralel olarak artmıştır. Öyle ki 2002'de 232.2 milyar dolar olan toplam borç miktarı 2017 yılında 618.8 milyar dolara yükselmiş, 2018 yılında da 583.1 milyar dolar olmuştur. **Evet, AK Parti yöneticileri IMF'ye olan 23.5 milyar dolar borcu ödediklerini söylüyorlar ama ülkemizin borçlarını söylemiyorlar. Görüldüğü gibi, AK Parti'nin iktidarda olduğu son 16 yılda (2002-2018) Türkiye'nin toplam borcu % 151.1 artmıştır.** Gerek dış borçtaki ve gerekse iç borçtaki bu artış 2019 yılının 1. çeyreğinde de devam etmiştir. Ancak son aylarda dolardaki aşırı yükselmeden dolayı TL cinsinden olan iç borç dolara çevrildiğinde 2019 yılının 1. çeyreğinde ülkemizin dolar cinsinden iç borcu ve toplam borcu azalmış görülmektedir. Toplam borç 2019 yılının ilk 3 ayında 578.8 milyar dolar olmuştur.

İç borçların tamamı kamuya aittir. Dış borçların bir kısmı kamu sektörüne (Merkez Bankası dahil), bir kısmı da özel sektöre aittir. Kamu sektörüne ve özel sektöre ait dış borçların 2002, 2017 ve 2018 yıllarındaki durumu ile 2019 yılının 1. çeyreğindeki durumu şöyledir:

Yıl	Kamu Sektörüne ait Dış Borç (Milyar Dolar)	Özel Sektöre ait Dış Borç (Milyar Dolar)	Toplam Dış Borç (Milyar Dolar)
2002	86.5	43.1	129.6
2017	138.3	317.1	455.4
2018	146.5	298.3	444.8
2019 (1. çeyrek)	154.2	299.1	453.4

Görüldüğü gibi, kamu sektörüne ve özel sektöre ait dış borçlar yıllar itibari ile artmıştır. Tabii kamu sektörüne ve özel sektöre ait dış borçlar artınca toplam dış borç miktarı da artmıştır. 2002 yılında 129.6 milyar dolar olan toplam dış borç miktarı yıllar itibariyle artarak 2017 yılı sonunda 455.4 milyar dolara yükselmiş ve 2018 yılı sonunda ise 444.8 milyar dolar olmuştur. **Evet, 2002 yılında 129.6 milyar dolar olan ülkemizin toplam dış borcu 16 yılda % 250 artarak 2018 yılı sonunda 444.8 milyar dolar olmuştur.** 2019 yılı 1. çeyreği sonunda toplam dış borç miktarı 453.4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ama AK Partili yöneticiler halkımıza ülkemizin dış borçlarından hiç bahsetmemektedirler. Yukarıda ifade edildiği gibi, onlar sadece IMF'ye olan borçların ödendiğini söylemektedirler, vatandaşımıza eksik bilgi vermektedirler.

Türkiye'nin 2002, 2017 ve 2018 yılları ile 2019 yılı 1. çeyreğindeki Kamu Brüt İç Borç, Dış Borç ve Toplam Borç durumu da şöyledir:

Yıl	Kamu Brüt İç Borç Stoku (Milyar TL)	Kamu Brüt Dış Borç Stoku (Milyar TL)	Kamu Brüt Toplam Borç Stoku (Milyar TL)
2002	155.2	101.6	256.8
2017	596.5	358.0	954.5
2018	665.0	505.1	1.170.1
2019 (1. çeyrek)	701.2	564.1	1.265.3

Yıllar itibari ile hem kamu brüt iç borç stoku ve hem de kamu brüt dış borç stoku arttığı için kamunun brüt toplam borç stoku da artmıştır ve 2002 yılında 256.8 milyar TL olan kamu brüt toplam borç stoku 2017 yılı sonunda 954.5 milyar TL olmuştur. Kamu brüt toplam borç stokunun artışı 2018 yılında da devam etmiş ve yıl sonunda 1 trilyon 170 milyar 100 milyon TL'ye yükselmiştir. Kamu Brüt Toplam Borç Stokunun artışı 2019 yılının 1. çeyreğinde de devam etmiş ve **2019 yılı 1. çeyreği sonunda Kamu Brüt Toplam Borç Stoku 1.265.3 milyar (1 trilyon 265 milyar 300 milyon) TL'ye ulaşmıştır.** Saadet Partisi olarak biz, Türkiye'nin borçlarının ödenerek bitirilmesini isterdik. Ama maalesef Türkiye'nin borçları gün geçtikçe azalmıyor, artıyor.

Bu raporumuzda Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku ile Merkezi Yönetim İç Borç ve Dış Borç Stoku'nu vererek sizlere Merkezi Yönetim Borçları hakkındaki bilgileri de sunmak istiyoruz.

Yıl	Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku (Milyar TL)	Merkezi Yönetim İç Borç Stoku (Milyar TL)	Merkezi Yönetim Dış Borç Stoku (Milyar TL)
2005	331.9	244.8	87.1
2017	876.5	535.4	341.1
2018	1.067.1	586.1	481.0
2019 (Mayıs)	1.221.0	664.5	556.6

Kaynak:TC. Hazine ve Maliye Bakanlığı

Görüldüğü gibi, Merkezi Yönetime ait hem İç Borç Stoku ve hem de Dış Borç Stoku dolayısı ile de Toplam Borç Stoku yıldan yıla artmıştır. 2005 yılında 331.9 milyar TL olan Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku yıllar itibariyle artmış ve 2017 yılı sonunda 876.5 milyar TL'yi bulmuştur. Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku'ndaki artış Cumhurbaşkanlığı ve Genel Milletvekili seçimlerinin yapıldığı 2018 yılında da devam etmiş ve 2018 yılı sonunda Toplam Borç Stoku 1.067.1 milyar (1 trilyon 67 milyar 100 milyon) TL'ye ulaşmıştır. Bu borç artışı Mahalli İdareler seçiminin yapıldığı 2019 yılının ilk 5 ayında da devam etmiş ve Mayıs 2019'da 1 trilyon 221.0 milyar TL olmuştur. Son 1 yılda,(2018 yılı) seçimlerin de etkisi ile önceki yıllarda iyi olmayan ekonomik dengeler daha da bozulmuş ve Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku 190.6 milyar TL (1.067.1 - 876.5 = 190.6) artmıştır. Borç artışı Mahalli İdareler seçimlerinin yapıldığı 2019 yılında da devam etmiş ve Mayıs 2019'da 1.221.0 (1 Trilyon 221 milyar) milyar TL'ye ulaşmıştır. **2018 yılı sonundaki borç stoku, 830.5 milyar TL olarak gerçekleşen 2018 yılı bütçe harcamaları (Bütçe giderleri)'ndan 236.6 (1.067.1 – 830.5 =236.6) milyar TL daha fazladır.** Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku'nun bu durumu Türkiye ekonomisinin iyi yönetilmediğinin en güzel göstergesidir.

6- DIŞ TİCARET. TÜİK tarafından 2019 yılının Haziran ayına, ait dış ticaret verileri açıklandı. Bu verilere göre, 2019 yılı Haziran ayında ihracat 11.1 milyar dolar, Ocak-Haziran dönemine ait ihracat miktarı da 83.7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılı Haziran ayında 2018 yılı Haziran ayının ihracatına göre ihracat miktarı 1.8 milyar dolar azalmıştır. Temennimiz ihracatın artarak devam etmesidir. 2019 yılı Ocak-Haziran döneminde ise ihracat 82.2 milyardan 83.7 milyara yükselmiştir. Bu ihracatı yapan tüm ihracatçılarımızı tebrik ediyoruz. **Yapılan İhracatla övünen AK Partili Yöneticiler seçim meydanlarında 2023'de 500 milyar dolar ihracat hedeflerini gerçekleştireceklerini söylüyorlardı. Temmuz 2019'da TBMM'de kabul edilen On Birinci Kalkınma Planı'nda 2018 yılında 167.9 milyar dolar olarak gerçekleşmiş olan ihracatın 2023 yılında 226.6 milyar dolar olması öngörülmektedir. Yani seçim meydanlarında söylenen 500 milyar dolarlık ihracat miktarı yarıdan fazla, % 55 azaltılarak 226.6 milyar dolar olarak verilmiştir. Tabii ki bu da gerçekleştirilebilirse...!**

2019 yılı Haziran ayında ithalat 14.3 milyar dolar, Ocak-Haziran dönemine ait ithalat ise 98.6 milyar dolardır. 2018 yılı Haziran ayında 18.4 milyar dolar olan ithalat 2019 yılı Haziran ayında 14.3 milyara düşmüştür. 2018 yılı Ocak-Haziran dönemine ait 123 milyar dolarlık ithalat da 2019 yılında 98.6 milyara gerilemiştir. İthalattaki azalma eğer ithal edilen mallar ülkemizde üretilirse ülkemiz ekonomisi için faydalı bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu yapılamazsa ya da yatırım malları ve ara malları (hammadde) azalması şeklinde olursa önümüzdeki aylarda ihracatta azalma olacağı için bu durum ülke ekonomisi için zararlı olur. Sektörlere göre ithalatın yapısı incelendiğinde ikinci durumun söz konusu olduğu

görülmektedir. İnşallah önümüzdeki aylarda bu olumsuz tablo son bulur. **Temmuz 2019'da TBMM'de görüşülerek kabul edilen On Birinci Kalkınma Planı'nda 2018'de 223 milyar dolar olan ithalatın 2023'de 293.5 milyar dolar olması öngörülmektedir. Yani yine ithalat ihracattan fazla olacaktır ve dış ticaretteki açık devam edecektir.**

Dış ticaret açığı ve cari açık ise yıllardan beri yüksek seyrini sürdürmektedir. Türkiye'nin 2002, 2017 ve 2018 yılları ile 2019 yılının ilk 6 ayına (Ocak-Haziran) ait dış ticaret durumu ile 2002, 2017 ve 2018 yılları ile 2019 yılının ilk 5 ayına (Ocak-Mayıs) ait cari açık durumu şöyledir:

Yıl	İhracat (Milyar Dolar)	İthalat (Milyar Dolar)	Dış Ticaret Açığı (Milyar Dolar)	Cari Açık (Milyar Dolar)
2002	36.1	51.6	-15.5	-0.6
2017	157.0	233.8	-76.8	-47.4
2018	167.9	223.0	-55.1	-27.1
2019 (Ocak-Haziran)	83.7	98.6	-19.8	(Ocak-Mayıs) -3.1

Gerek 2002'de, gerek 2017 ile 2018'de ve gerekse 2019 yılının ilk 6 ayında ithalat ihracattan fazladır ve dış ticaret açığı vardır. Bu durum 2002 ile 2017 yılları arasındaki diğer yıllar için de söz konusudur. 2017 yılında 76.8 milyar dolar dış ticaret açığı vardır. 2018 yılında ise 55.1 milyar dolarlık dış ticaret açığı vardır ve bu miktar bir önceki yıla göre azalsa da çok fazladır. **On Birinci Kalkınma Planı'nda 2019 yılında 55.1 milyar dolar olarak hesaplanan dış ticaret açığı 2023 yılında 66.9 milyar dolar olarak hesaplanmaktadır. Yani dış ticaret açığında artış öngörülmektedir.** Ne diyelim, Kalkınma Planını hazırlayan iradenin ufku bu kadar.

Ülkemizin dış ticaretindeki bu kötü gidişi durduramayan iktidar yetkilileri ihracat rakamlarını halkımıza söylemekte, ama ithalat rakamları ile dış ticaret açığını söylememektedirler. Yetkililerden ihracattaki artışı duyan, ama ithalattaki artışı ve dış ticaret açığındaki durumu bilmeyen vatandaşımız sevinmektedir. **Ancak ülkemizin ekonomisi maalesef iyi değildir.**

2002'de 0.6 milyar dolar olan cari açık yıllar itibarıyla artmış ve 2017'de 47.4 milyar dolar gibi oldukça yüksek bir düzeyde gerçekleşmiştir. 2018 yılındaki cari açık da 27.1 milyar dolardır. 2019 yılı Mayıs ayında 0.2 milyar dolarlık cari fazla vardır. Ocak-Mayıs dönemini esas alırsak 5 aydaki cari açık 3.1 milyar dolardır. 2018'in ilk 5 ayında 28.0 milyar dolar olan cari açık 3.1 milyar dolara düşmüştür. Bu, ülkemiz adına sevindirici bir durumdur. **On Birinci Kalkınma Planı'nda 2018'de 27.1 milyar dolar olan cari açığın 9.9 milyar dolara düşürülmesi öngörülmektedir.** Kalkınma Planı'nı hazırlayan yöneticiler cari dengenin sağlanmasını veya cari fazlanın olmasını düşünemiyorlar. Hatta hayal bile edemiyorlar. **Ne diyelim, inşallah ülkemizin cari açığı değil cari fazlası olur. Cari açığın fazla olması Türk ekonomisinin iyi yönetilmediğinin işaretidir.** Temennimiz cari açığın olmaması, eğer bu yapılamıyorsa azaltılmasıdır.

Ülke ekonomileri değerlendirilirken ihracatın fazla olması, ithalatın ise az olması arzu edilir. Dış ticaret açığı ve cari açığın olması arzu edilmez. Hele hele cari açığın çok yüksek olması hiç istenmez. Almanya'nın ekonomisinin güçlü görünmesinin sebebi dış ticaret fazlasının ve cari dengede fazlasının bulunmasındandır. 16 yılı aşkın bir süreden beri Türkiye'yi yöneten iktidarlar maalesef cari açığı ortadan kaldırıp, cari dengenin sağlanmasında bir türlü başarılı olamıyorlar.

7- BÜTÇE DEĞERLENDİRMELERİ. 2019 yılı Haziran ayı bütçe uygulamaları açıklandı. 2019 senesinin ilk altı ayı olması münasebetiyle bütçe uygulamaları hakkında fazla detaya girmeden bazı bilgiler sunmak istiyoruz.

Faiz Ödemeleri: 2018 yılının tamamı için ayrılan 71.7 milyar TL'lik faiz ödemeleri yeterli olmadı ve 2018'de faize 74 milyar TL harcandı. 2019 yılında ise bütçeden yapılacak faiz ödemelerinin **117.3 milyar TL** olması öngörülmüştür. 2019 yılının ilk altı ayında bu miktarın **50.7 milyar TL'si** harcandı. Geri kalanı yılın diğer aylarında harcanacak. İktidarı uyarıyoruz. Bu gidiş pek hayra alamet değil. Ama, biz inşallah önümüzdeki yıllarda Türk ekonomisi iktidarın beklentisinden daha iyi olur diyoruz.

Yatırım: 2019 yılında bütçeden yatırıma ayrılan para miktarı **54.4 milyar TL'dir**. Senenin ilk 6 ayında yatırıma 31 milyar TL harcanmıştır. İşsizlik oranının çift haneli rakamlarda seyrettiği ülkemizde yatırıma ayrılan para miktarının fazla olması gerekirdi. Bu yapılmamıştır. Görüldüğü gibi, 2019 yılı bütçesinde yatırım için ayrılan 54.4 milyar TL'lik meblağ aynı yılın bütçesindeki 117.3 milyar TL'lik faiz harcamalarının yarısından bile azdır, % 46.4'ü kadardır.

Bütçe Dengesi: 2018 yılı bütçesi yapılırken yılın tamamındaki bütçe açığı 65.9 milyar TL olarak hedeflenmişti. Bilindiği üzere, 2018 yılı Cumhurbaşkanlığı ve Genel Milletvekili seçimlerinin yapıldığı yıl idi. Bu yüzden seçim ekonomisi uygulandı ve 2018 yılında bütçe açığı 72.6 milyar TL oldu. Açığı kapatmak için borç alındı, borç alınınca da faiz ödemeleri artarak devam etti. **Yani Borç-Faiz-Borç sarmalı devam etti. Bütçe açığının 2019 yılında 80.6 milyar TL olması öngörülmüştür.** Ancak 31 Mart 2019'daki Mahalli İdareler seçiminden dolayı iktidar partisi yine seçim ekonomisi uyguladı **ve senenin ilk altı ayında** bütçe açığı **78.6 milyar TL'ye ulaştı. Yani öngörülen bütçe açığının % 97.5'ne yılın ilk altı ayında ulaşıldı.** İnşallah daha fazla olmaz temennisinde bulunuyoruz. Ama "Görünen köy kılavuz istemez" diye Türkçemizde güzel bir özdeyiş vardır. Görünen o ki bu sene de bütçe açığı planlanandan fazla olacak.

Prof Dr. Latif ÖZTEK
Genel Başkan Yardımcısı
Ekonomik İşler Başkanı